

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗМІНУ ГРОШОВОЇ МАСИ

THE IMPACT OF INFLATION PROCESSES ON THE CHANGES IN MONEY SUPPLY

УДК 336.748.12:336.7

Аврамчук Л.А.доцент кафедри банківської справи
Національний університет біоресурсів і
природокористування України**Федорчук Т.Ю.**студентка
Національний університет біоресурсів і
природокористування України

У статті висвітлено основні причини виникнення інфляції. Проаналізовано вплив інфляційних процесів на зміну грошової маси. Досліджено індекс інфляції за категоріями товарів і послуг за 2016 р. Подано динаміку зміни індексу споживчих цін за 2010 – січень 2017 рр.

Ключові слова: інфляція, інфляційні процеси, індекс споживчих цін, споживчий кошик, грошова маса, монетарні показники.

В статье освещены основные причины возникновения инфляции. Проанализировано влияние инфляционных процессов на изменение денежной массы. Исследовано индекс инфляции по категориям товаров и услуг за 2016 г. Представлено динамику измене-

ния индекса потребительских цен за 2010 – январь 2017 гг.

Ключевые слова: инфляция, инфляционные процессы, индекс потребительских цен, потребительская корзина, денежная масса, монетарные показатели.

The article highlights the main causes of inflation. There was analyzed the impact of inflation processes on the changes in the money supply. Investigated the inflation index by the category of goods and services for 2016. Showed the trend of the consumer price index dynamics for 2010 – January 2017.

Key words: inflation, inflationary processes, the consumer price index, consumption basket, the money supply, monetary features.

Постановка проблеми. Історія інфляції почалася ще з розповсюдженням грошей на Землі. За найзначнішою ознакою, такою як зростання рівня цін, можна стверджувати, що інфляція була присутня у Стародавній Греції при завоюванні Олександром Великим Персії, у Стародавньому Римі, коли Е. Діоклетіан почав штучно контролювати ціна на близько 1000 найменувань товарів.

Інфляція і тепер є неодмінною «супутницею» макроекономічних процесів всіх країн світу. Дослідження рівня інфляції є невід'ємним при дослідженні стану економіки держави. Швидко і дієво подолання темпів інфляції є головним завданням економістів у всьому світі вже багато років. Питання інфляції для української економіки виступає особливо гостро, а відтак і тема дослідження є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різним аспектам вимірювання, оцінки та аналізу інфляції в Україні присвячено чимало праць вітчизняних вчених. Це, передусім, роботи А.С. Гальчинського, В.М. Гейця, С.С. Герасименка, В.М. Горбачука, А.М. Єріної, М.І. Зверякова, Б.Є. Кваснюка, В.І. Лисицького, В.О. Шевчука, С.С. Шумської та інших.

Деякі науковці найбільш значними чинниками формування інфляційних коливань в Україні називають монетарні показники, валютний курс, дефіцит бюджету, ціни, що встановлюються адміністративно та рівень заробітної плати. Представники Національного банку України вирішальними визначають немонетарні фактори інфляції.

Постановка завдання – метою статті є дослідження чинників впливу інфляційних процесів на грошову масу. Важливим також є аналіз динаміки

рівня інфляції і зростання грошової маси за досліджуваний період.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Поняття «інфляція» виступає як процес зростання загального рівня цін у країні внаслідок порушення закону грошового обігу. Інфляція веде до знецінення грошей, при якому гроші «дешевіють», а ціни набувають тенденції до зростання. Основні причини виникнення інфляції подано на рис. 1 [2].

Найбільш поширена причина інфляції – купівельний попит перевищує товарну пропозицію. Гроші «полюють» за товарами. Причина зростання цін зазвичай не одна, їх буває декілька. В основі інфляційного підвищення цін можуть лежати різні, як правило, взаємопов'язані чинники. При цьому змінюються масштаби, характер, темпи інфляції.

При відносно стабільних обсязі і структурі виробництва і постійної швидкості обігу грошей основним чинником цінових зрушень може ставати зміна обсягу грошової маси. Якщо пропозиція грошей дорівнює попиту на них, то рівень цін залишається незмінним. Збільшення кількості грошей в обігу призводить до підвищення цін.

Прихильники монетаризму стверджують, що причина інфляційного розриву між грошима і товарами лежить «на поверхні», вона зводиться до надмірного зростання грошової маси. До інфляційного зростання цін веде надлишок грошової маси, вслід за цим, з деяким розривом у часі, підвищуються ціни [1].

Але зв'язок між грошовою масою і рухом цін не тільки пряма, а й зворотна: ростуть ціни – збільшується грошова маса, збільшується кількість грошей в обігу – ростуть ціни. Значення має не тільки

Рис. 1. Основні причини виникнення інфляції [2]

кількість грошей в обігу, але і їхня купівельна спроможність, структура грошової маси.

Грошова маса може зростати. Якщо при цьому купівельна спроможність грошей падає, то порушення відбуваються через те, що власники грошей прагнуть якомога швидше позбутися «падаючих» грошових одиниць. Збільшується швидкість грошового обігу. Існуючі на ринку в надлишковій кількості гроші підштовхують (стимулюють) інфляційне зростання цін.

Найбільш поширеним методом вимірювання інфляції є індекс споживчих цін (Consumer Price Index, CPI), який розраховується для поточного періоду по відношенню до базового періоду [4].

Вихідним для ІСЦ є «споживчий кошик» – набір товарів і послуг, що купуються середньостатистич-

ний міським жителем протягом того чи іншого проміжку часу (кварталу, місяця) (табл. 1).

У «споживчий кошик» входять нові товари, а деякі традиційні відступають на задній план. Вартість кошика за минулий рік (місяць) береться за базу, відправну точку при вимірі.

Індекс споживчих цін визначається за:

- індексом споживчих цін (табл. 2);
- вартістю споживчого кошика за даний рік;
- вартістю споживчого кошика за минулий рік.

Інфляція впливає на показники проекту як у грошовому, так і в натуральному виразі. Можлива зміна плану реалізації проекту (планованих величин запасів і заборгованостей, позикових коштів, обсягу виробництва і продажів). Тому, безперечно, перехід до розрахунків у твердій валюті або навіть

Таблиця 1

Індекс інфляції за категоріями товарів і послуг за 2016 р. [4]

2016	Продукти харчування	Комунальні послуги	Транспортні послуги	Всі товари і послуги
Січень	102,2	100,7	99,6	100,9
Лютий	99,3	100,3	100,0	99,6
Березень	99,3	102,9	101,0	101,0
Квітень	100,1	120,1	102,4	103,5
Травень	100,2	98,0	102,8	100,1
Червень	99,2	100,1	101,2	99,8
Липень	99,1	101,7	100,4	99,9
Серпень	98,3	100,7	100,2	99,7
Вересень	100,4	103,7	100,7	101,8
Жовтень	102,0	107,5	100,8	102,8
Листопад	101,0	105,3	101,1	101,8
Грудень	101,3	100,0	100,7	100,9
За рік	103,3	147,2	111,4	112,4

Індекс споживчих цін (індекс інфляції), за 2010 – січень 2017 рр. (у % до минулого року) [5]

	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7
2016	100,9	99,6	101,0	103,5	100,1	99,8	99,9	99,7	101,8	106,4	102,0	100,7
2017	101,1	X										

до натуральних показників не скасовує необхідності врахування інфляції. Для максимального врахування впливу інфляції розрахунок комерційної ефективності проектів слід проводити як у постійних і/або світових цінах, так і в прогнозних цінах, які повинні відображати умови здійснення проекту. Для досягнення цієї мети необхідно врахувати динаміку [3]:

- 1) зміни відношення курсів внутрішньої та іноземної валют;
- 2) загального рівня цін;
- 3) цін на виробничу продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках; цін на використовувані ресурси;
- 4) кожного виду прямих витрат;
- 5) рівня заробітної плати;
- 6) загальних та адміністративних витрат;
- 7) вартості основних фондів;
- 8) витрат на організацію збуту;
- 9) банківського процента.

За даними Державної служби статистики, ціни на споживчому ринку у січні 2017 р. порівняно з попереднім місяцем в Україні зросли на 1,1. Приріст споживчих цін у січні зафіксовано в усіх регіонах країни: від 0,7–1% у Житомирській, Львівській, Вінницькій, м. Києві, Полтавській, Дніпропетровській, Київській, Рівненській, Харківській, Черкаській до 1,1–1,9% у Закарпатській, Миколаївській, Чернігівській, Запорізькій, Хмельницькій, Одеській, Сумській, Тернопільській, Волинській, Донецькій, Луганській, Кіровоградській, Чернівецькій, Херсонській та Івано-Франківській областях [6].

Інфляційні процеси впливають на зміну грошової маси, яка безпосередньо впливає на інтенсивність обороту грошей, на формування платоспроможного попиту, на кон'юнктуру ринків, а значить – на економічний розвиток країни.

Зміна пропозиції грошей є інструментом грошово-кредитної політики, мета якого – стабілізація національної економіки. Під час економічного спаду дана політика полягає у збільшенні пропозиції грошей для стимулювання витрат, а під час

інфляції навпаки – в обмеженні пропозиції грошей для зменшення витрат.

Останнім часом в Україні, за збереження низьких доходів населення, посилюються інфляційні процеси і ризики, ускладнилися умови підприємництва, проявилися дисбаланси на споживчих ринках. Як наслідок, погіршується добробут населення.

Влада, замість виявлення дійсних чинників і складових поширення негативних тенденцій, розмірковує про необхідність «узгодження динаміки зарплат з динамікою ВВП», оскільки високі темпи зростання зарплат нібито провокують високу інфляцію.

Посилення ж податкового та адміністративного тиску на малий і середній бізнес виправдовується потребою у додаткових вилученнях грошей на посилення соціальних витрат, а негаразди на продуктивних ринках пояснюються винятково зовнішніми негативними впливами.

Вочевидь, неконтрольована інфляція – безпосередній чинник значних економічних втрат, бо внаслідок інфляції населення біднішає. Завдання її приборкання ускладнюються тим, що часто відбувається підміна справжніх чинників на простіші, відтак «антиінфляційні заходи» виявляються безрезультатними.

Як наслідок, серед інфляційних складових розрізняють так звані інфляцію попиту та інфляцію пропозиції. Інфляцію попиту зазвичай пов'язують з «надлишком» грошей в економіці, який може виникати за надмірного підвищення зарплати чи сукупного попиту.

Інфляція пропозиції зумовлена подорожчанням факторів виробництва і, відповідно, продукції, наслідком чого може стати зниження сукупної пропозиції з подальшим зростанням цін.

Зростання державних видатків чи дефіциту бюджету, кредитна експансія, розширення соціальних програм – складові підвищення купівельної спроможності і сукупного попиту, а при значній їх активізації може формуватися інфляційний тиск.

Водночас, всі подібні прояви політики чітко віддзеркалюються у динаміці монетарних агрегатів загалом або грошової маси зокрема, зростання яких може визначати вплив на інфляцію, а отже – і рівень останньої.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідивши тенденції зміни грошової маси, темпи інфляції, можна зробити висновки, про те що у якійсь мірі, кажучи про показники і типи інформації, ми вже торкнулися питання про наслідки інфляції, її вплив на економіку. Сучасна інфляція пов'язана не лише з падінням купівельної спроможності грошей в результаті зростання цін, але і з загальним несприятливим станом економічного розвитку країни. Вона характеризується суперечностями процесу виробництва, породженими різними чинниками в сфері як виробництва та реалізації, так і грошового обігу, кредиту та фінансів. Першопричина інфляції – диспропорції між різними сферами народного господарства, накопиченням і споживанням, попитом і пропозицією, доходами і витратами держави, грошовою масою в обігу і потребами господарства в грошах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Архипов А.І., Нестеренко А.М., Большакова А.К. Економіка / А.І. Архипов, А.М. Нестеренко, А.К. Большакова. – М.: «ПРОСПЕКТ», 2000. – 67 с.
2. Білоусова В.А. Інфляція: фактори, механізм, стратегія подолання / В.А. Білоусова. – М.: «Економіст», 2003. – 115 с.
3. Нікітін С.П. Інфляція та інфляційні процеси / С.П. Нікітін. – М.: «Економікс», 2006. – 168 с.
4. <http://index.minfin.com.ua>.
5. <https://buhgalter.com.ua>.
6. <http://firtka.if.ua>.

REFERENCES:

1. Arkhypov A.I., Nesterenko A.M., Bol'shakova A.K. Ekonomika / A.I. Arkhypov, A.M. Nesterenko, A.K. Bol'shakova. – M.: «PROSPEKT», 2000. – 67 s.
2. Bilousova V.A. Inflyatsiya: faktory, mekhanizm, stratehiya podolannya / V.A. Bilousova. – M.: «Economist», 2003. – 115 s.
3. Nikitin S.P. Inflyatsiya ta inflyatsiyni protsesy / S.P. Nikitin. – M.: «Economiks», 2006. – 168 s.
4. <http://index.min n.com.ua>.
5. <https://buhgalter.com.ua>.
6. <http://rtka.if.ua>.